

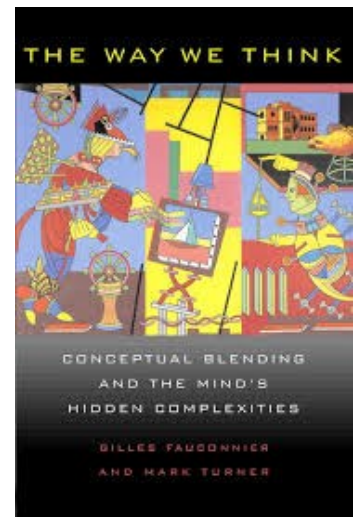
Kognitivní přístupy k divadlu a performančnímu umění II

Check test

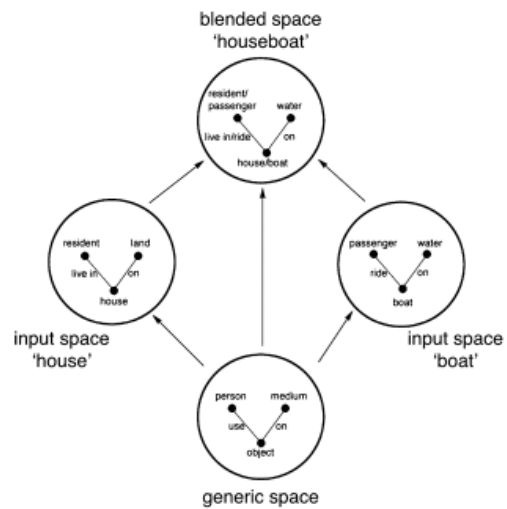
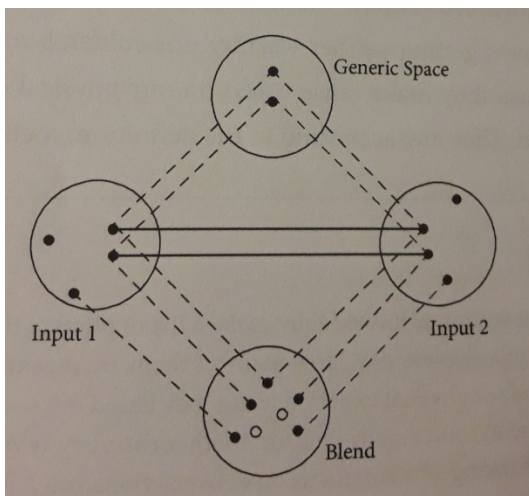
- Podívejte se na tři videa (viz ppt v IS). Který z úryvků dle vašeho názoru lépe vystihuje situaci Shakespearovy postavy (Hamleta) a proč? Formulujte argumenty.
- Přečtěte si úryvek ze hry W. Shakespeara *Julius Caesar* (promluva Marca Antonia). Zamyslete se nad tím, jakou divadelní situaci či situace text určuje nebo modeluje. Najdete v textu nějakou (konceptuální) metaforu? K důkladnějšímu porozumění dramatické situace doporučuji přečíst si celý text hry ☺.

1. Teorie konceptuální integrace

- Conceptual Integration Theory / Conceptual Blending Theory
- též blending, míšení, sjednocení
- Mark Turner a Gilles Fauconnier (1995 a dále)
- Gilles Fauconnier and Mark Turner: *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities* (2002)
- **teorie mentálních prostorů** (theory of mental spaces, Fauconnier 1994)
  - teoretický konstrukt
  - konstrukce odlišné od jazykových struktur
  - zahrnují **idealizované kognitivní modely**
  - Nejde o reprezentace „reality“.
  - Kognice a užívání jazyka zahrnují přístup k mentálním prostorům a manipulaci s nimi.
  - vztahy mezi různými mentálními prostory: (konceptuální) **mapování**
  - Jsme schopni tvořit je **rekurzivně**.
  - „**space builders**“ (Fauconnier 2018) - „stavební“ prvky, které pomáhají mentální prostory vytvořit
- **konceptuální mapování**
  - **totožnost / identičnost**

- **analogie**
- **reprezentace**
- **kauzální vztahy: příčina a následek**
- **konceptuální integrace**
  - **vstupní prostory** (input spaces)
  - **generický prostor** (generic space)
  - **blend integrovaný / sjednocený prostor** (blended space)

Příklady konceptuální integrace:

Ilustrace procesu evoluce (vyvinutí ptáků z dinosaurů)

„Joey, Katie, and Todd Will Be Performing Your Bypass”

Joey, Katie and Todd will be performing your bypass.

Before you know it, these kids will be doctors, nurses and medical technicians, possibly yours. They'll need an excellent grasp of their math, science, chemistry and molecular genetics. Unfortunately, very few American children are being prepared to master such sophisticated subjects.

If we want children who can handle tomorrow's good jobs, most kids need to take more challenging academic courses. To find out how you can help the effort to raise standards in America's schools, please call 1-800-95-PROGRESS. If we make changes now, we can prevent a lot of pain later on.

©2001 Pearson Education, Inc. All rights reserved.

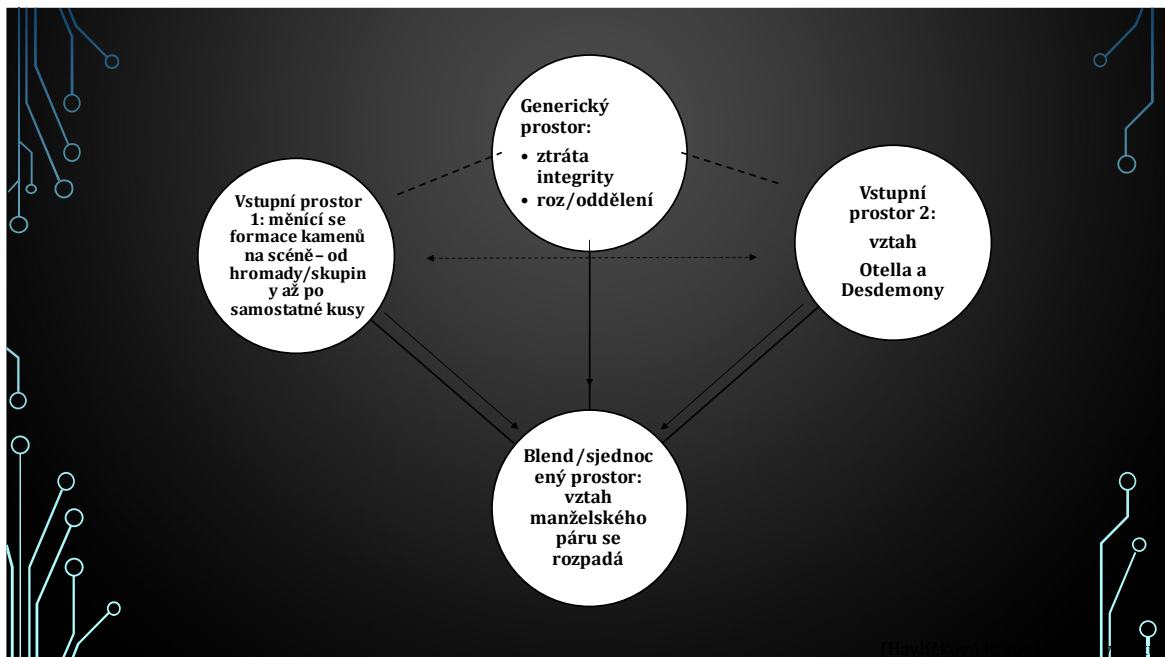
- **single-scope blend a double-scope blend**

2. Teorie konceptuální integrace a divadlo

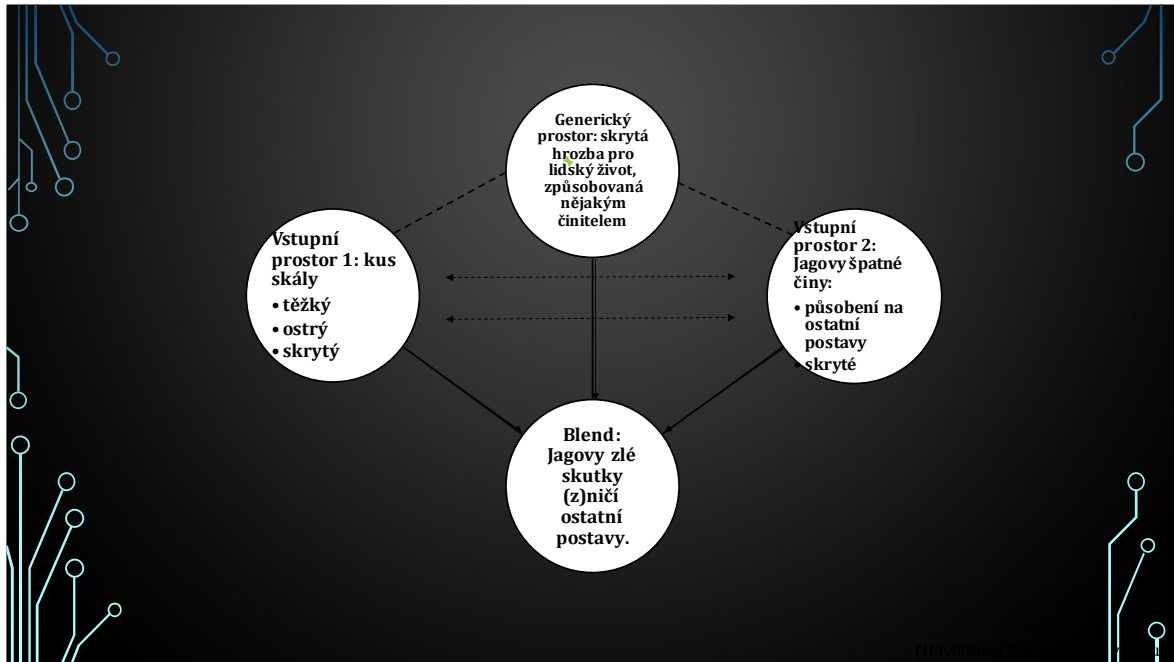
- Tom Stoppard: *Arkádie* (1993)
- Giuseppe Verdi: *Otello*
  - inscenace 2009, Praha
  - režie: Dominik Neuner, Lubor Cukr
  - scéna: Vladimír Nývlt

Vztah (Otella a Desdemony) se rozpadá

Jagovy zlé činy zničí (ostatní) postavy

3. Narativní a dramatické kotvy

- **Barbara Dancygier (2007)**
- příklad Caesarova pláště
- **mentální simulace**

W. Shakespeare: *Julius Caesar* (překlad E. A. Saudek)

ANTONIUS. Máte-li slzy, teď je prolévejte!
Vy znáte tento plášť. Já dobře vím,
kdy Caesar oblékl jej prvně. Bylo
to v jeho stanu, v létě, navečer
onoho dne, kdy potřel Nervany.
Hle, tudy vjela dýka Kassiova,
ta trhlina je dílem Kaskovým
a sem ho bodl milovaný Brutus!
A když svou prokletou pak vytrh ocel,
hle, jak šla za ní Caesarova krev,
jako by na práh zvidavě se hrnouc,

zda je to Brutus, kdo tak tvrdě buší!
Vždyť Brutus Caesarův byl miláček,
jak Caesar zbožňoval ho, sudte boží!
To byla ze všech rána nejkrutší.
Když jeho velký Caesar viděl bodat,
tu nevděk strašněji než paže zrádců
ho dorazil. Tu puklo jeho srdce.
A zahaliv si pláštěm obličej,
pod sochou Pompejovou, k jejím nohám,
jež rudly krví, velký Caesar pad.
Jaký to pád, mý spoluobčané!
To já a vy, my všichni jsme tu padli,
a zrada zajásala nad námi.
Teď pláčete. A vidím na vás všech
tlak lítosti: ty krůpěje jsou dobré.
Dušinky! Pláčete už vidouce jen
Caesarův plášť tak rozsápaný? Hleďte:
zde, zrádci zohaven, je Caesar sám!
PRVNÍ OBČAN. Té hrůzy hrůzoucí!

- Příklady konceptuální, multimodální metafory a blendingu:
  - ZRADA JE (SMRTELNÉ) ZRANĚNÍ
  - metaforický výraz, multimodální reprezentace na scéně: Caesar nezemřel na zranění, nýbrž na zradu.
  - Antonius svojí promluvou mění význam scénické reprezentace / metaforického výrazu – rekonceptualizuje události: SMRTELNÉ ZRANĚNÍ
  - původně (před jeho scénou a řečí): ZASTAVIT TYRANII JE (VYKONAT) SMRTELNÉ ZRANĚNÍ
  - nově (po Antoniově řeči): ZRADA JE SMRTELÉ ZRANĚNÍ

4. Použitá literatura (výběr)

- Blair, Rhonda – Cook, Amy. *Theatre, Performance and Cognition. Languages, Bodies and Ecologies*. Bloomsbury, 2016.
- Cook, Amy. *Cook, Amy: Shakespearean Neuroplay*. Palgrave Macmillan, 2010.
- Dancygier, Barbara: „Multimodality and Theatre: Material Objects, Bodies and Language“. In Blair, Rhonda, and Amy Cook: *Theatre, performance and Cognition*. Bloomsbury, 2016, s. 21-39.
- Fahlenbrach, Kathrin. *Audiovisuelle Metaphern. Zur Körper- und Affektästhetik in Film und Fernsehen*. Schüren, 2010.

- Fahlenbrach, Kathrin. *Embodied Metaphors in Film, Television, and Video Games: Cognitive Approaches*. Routledge, 2015.
- Fauconnier, Gilles. *Ten Lectures on Cognitive Construction of Meaning*. Brill, 2018.
- Fauconnier, Gilles – Turner, Mark. *The Way We Think. Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. Basic Books, 2002.
- Garner, Stanton B., Jr.: „Watching Movement. Phenomenology, cognition, performance“. In Kemp, Rick – McConachie, Bruce. *The Routledge Companion to Theatre, Performance and Cognitive Science*. Routledge, 2019, s. 203-215.
- Havlíčková Kysová, Šárka. Metafory, kterými hrajeme: perspektivy a meze české kognitivní teatrologie. *Theatralia*, 2015, roč. 18, č. 1, s. 65-84.
- Havlíčková Kysová, Šárka. Stage Metaphors in Verdi's Otello: Miloš Wasserbauer's State Theatre Production (Brno 1967) in the Context of Otello's Staging Tradition. *Theatralia*, 2016, roč. 19, č. 2, s. 29-58.
- Havlíčková Kysová, Šárka. Singing in the Blend: stagings of Verdi's operatic Shakespeare in the Czech Republic after 1989. *Theatralia*, 2021, roč. 24, Special Issue, s. s. 189-208.
- Janda, Laura M. Cognitive Linguistics in the Year 2010. *International Journal of Cognitive Linguistics* 1, 2010, 1–30.
- Lutterbie, John. *An Introduction to Theatre, Performance and the Cognitive Science*. Bloomsbury, 2019.
- McConachie, Bruce. *American Theater in the Culture of the Cold War: Producing and Contesting Containment, 1947-1962*. University of Iowa Press, 2003.
- McConachie, F. Elizabeth Hart. *Performance and Cognition: Theatre Studies and the Cognitive Turn*. Routledge, 2006.
- McConachie, Bruce. *Engaging Audiences: A Cognitive Approach to Spectating in the Theatre*. Palgrave Macmillan, 2008
- Sofia, Gabriele. „Systems Theory, Enaction and Performing Arts“. In *Watching Movement. Phenomenology, cognition, performance*“. In

Kemp, Rick – McConachie, Bruce. *The Routledge Companion to Theatre, Performance and Cognitive Science*. Routledge, 2019, s. 195-202

- Lakoff, George – Johnson, Mark. *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press, 1980.